

FRA AVL TIL BIFF

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo
postmottak@lmd.dep.no

Hamar, 14. september 2023

Innspill til arbeidet med ny dyrevelferdsmelding

Det vises til invitasjon om å komme med innspill til Stortingets arbeid med ny dyrevelferdsmelding.

TYR er en landsomfattende avls- og interesseorganisasjon. TYR har nasjonalt ansvar for avl på fem definerte kjøttfaser (Angus, Hereford, Charolais, Limousin og Simmental). I tillegg har organisasjonen ansvar for import og salg på fem øvrige kjøttfaser (Blonde D'Aquitaine, Tiroler Grauvieh, Highland Cattle, Galloway og Dexter). TYR har omkring 2000 medlemmer, 14 lokallag og 10 raselag. TYR ble etablert i 1975 som Norsk Kjøttfeavlslag, og har senere byttet navn til TYR. TYR driver en testingsstasjon på Staur gård på Stange, hvor det årlig testes 80 okser for avlsarbeidet på kjøttfe. TYR har en betydelig rolle i forhold til storfekjøttproduksjon, og vil derfor gi innspill på de områder som i hovedsak gjelder storfe og produksjon av norsk storfekjøtt.

TYR og ammekuprodusentene er opptatt av dyrevelferd, og jobber kontinuerlig for å bli enda bedre på dyrevelferd. God dyrevelferd er positivt for både dyr, røkter og økonomi. Det er bra at Stortinget har vedtatt at det skal legges fram en ny stortingsmelding om dyrevelferd. Det er viktig at næringen, i samarbeid med staten, definerer en standard for god dyrevelferd. Dyrevelferd må balanseres med hensyn på hva som er økonomisk og praktisk mulig, og ikke basert på følelser og menneskelig behov.

Det er viktig at det er tilgjengelige ressurser slik at en sikrer god dyrevelferd. Generelt er det viktig at dyrevelferdsmeldingen omhandler alle dyr og dyreslag. Dette gjelder også andre hold av andre enn produksjondyr.

Gjennom tidligere vedtak er det slått fast at det skal være et landbruk over hele landet. Beitende dyr, og norsk storfeproduksjon spesielt, er viktig med hensyn på å oppnå disse målsettingene. Det er viktig at næringen sikres forutsigbare rammevilkår, og at eventuelle nye dyrevelferdskrav følges opp med nødvendige virkemidler.

Økonomien må styrkes

God dyrevelferd er positivt for produksjon og resultater, og følgelig positivt for økonomien. Tiltak for god dyrevelferd er imidlertid kostnadskrevende, og må derfor kompenseres med økonomiske virkemidler. Dagens økonomi i storfekjøttproduksjonen gir ikke mulighet for økte investeringer.

Rammen for investeringsvirkemidler må økes ved nye dyrevelferdskrav, og det er viktig at den spesialiserte storfekjøttproduksjonen prioriteres på lik linje som melkeproduksjonen. Erfaringen er at de regionale midlene fra Innovasjon Norge i hovedsak prioriteres ombygging til løsdrift i melkeproduksjon. Rammen må derfor økes slik at alle produksjoner kan prioriteres med nødvendige tiltak. Norsk storfekjøttproduksjon er vesentlig for økt sjølvforsyningsgrad. Økonomien i produksjonen er imidlertid svak, og må styrkes generelt for å sikre god dyrevelferd for framtida. Generelt må økonomien i norsk storfekjøttproduksjon styrkes.

Ammeku og spesialisert storfekjøttproduksjon

TYR avler for å få fram dyr med høyt grovfôropptak og fôrutnyttelse. I ammekuproduksjonen er 97% av fôret norsk, og 93% av fôropptaket er grovfôr og beite. I ammekuproduksjonen går kalven med mor i opptil seks måneder. TYR har gjennom avlsarbeidet ambisjoner om å øke opptaket av naturlig norske fôrressurser da dette er positivt både for dyrehelse, miljø og landbruk over hele landet. Samtidig må dette balanseres mot kravet til økt effektivitet. Dette er dilemmaer som dyrevelferdsmeldingen må ta hensyn til. Det er viktig at det er praktisk gjennomførbart, og at det følges opp med økonomiske virkemidler.

1. Løsdrift i storfekjøttproduksjon

Løsdriftskravet gjelder fra og med 2034. For ammekuproduksjon er det omkring 25-30% av brukerne som oppgir at de har ammekyr på bås (Medlemsundersøkelse TYR, september 2021). Det betyr at det fortsatt er en relativt stor del av ammekuprodusentene som må gjøre vesentlige investeringer innen 2034.

TYR mener det er riktig å opprettholde krav om løsdrift. Dette er viktig dyrevelferdsmessig tiltak, og det er negativ oppmerksomhet knyttet til dyr bundet på bås. Det er imidlertid viktig at dyrevelferdsmeldingen ikke strammer inn på denne fristen, og at det legges til rette for investeringsvirkemidler til de som fortsatt ikke har lagt om produksjonen. Dette må gjelde både melk- og ammekuproduksjonen, og investeringsrammen må økes slik at ammekuproduksjonen kan prioriteres på lik linje med annen storfeproduksjon.

2. Samvær ku og kalv

TYR erfarer at det er stort fokus i opinionen på samvær mellom ku og kalv etter kalving. Det er et økende søkelys på mulighetene for, og de velferdsmessige konsekvensene av å la ku og kalv gå sammen over kortere eller lengre tid, fremfor adskillelse ved fødsel. I den spesialiserte ammekuproduksjon er driftsopplegget basert på at kalven går sammen med moren, og dier etter kalving. I denne produksjonen er samvær mellom ku og kalv i all hovedsak ivaretatt gjennom normalt driftsopplegg.

Det positivt at det legges til rette for ulike typer for samvær, men samtidig må det være mulig for den enkelte å finne de løsninger som passer best. For dyrevelferden og omdømme til næringen, mener TYR at problemstillingen omkring samvær mellom ku og kalv bør diskuteres og forskes videre på.

TYR mener at dyrevelferdsmeldingen ikke skal konkludere i denne saken, men at det legges opp til at den enkelte dyreholder selv vurderer mulighetene. Det er en forutsetning at det ikke innføres krav i regelverket som svekker produksjon og konkurransekraften til norsk kjøtt.

3. Bingestørrelser og utforming

For kalver og ungdyr er det i dag mindre detaljerte krav til oppstalling og areal. Særlig gjelder dette okser, kastrater og ikke-drektige kviger i eldre fjøs. Det er blant annet fremdeles tillatt med oppstalling på fullspaltebinger med et begrenset areal. I henhold til gjeldende forskrift skal storfe ha adgang til en bekvem, tørr, ren og trekkfri liggeplass. Okser kan likevel oppstalles på drenerende gulv, og ved oppstalling av okser på bås er det akseptert at bakre halvdel av båsplassen har drenerende gulv. Av hensyn til både hygiene og HMS mener TYR det fortsatt må være mulig med liggeplasser på drenerende gulv for okser.

I en ny dyrevelferdsmelding bør det imidlertid utredes alternativer til mykt underlag på drenerende gulv. Undersøkelser viser positiv dyrevelferdsmessig effekt av mykt liggeunderlag, men det er viktig at det defineres hva som er «mykt underlag». Det finnes i dag løsninger, men det krever også betydelige

investeringer. Kravet til mykt underlag må også kunne sees i sammenheng med mosjon, og eventuelt tilgang til utegange.

Eventuell innstramming i regelverket om tett liggeunderlag vil få store konsekvenser for mange i næringen. I de fleste distrikter er det tradisjonelle fjøs med okser og ungdyr på fullspaltebinger. Eventuelle forslag om tett liggeunderlag må avvises.

Mulige nye arealkrav vil også kreve investeringer eller reduksjon i dyretallet. Dette vil påføre næringen betydelige kostnader som må kompenseres, og gis nødvendig omstillingstid, Arealkravet må også kunne sees i sammenheng med muligheter for utegangen, men samtidig må det her tas hensyn til geografiske muligheter. Det er vil være svært ulikt mellom de enkelte produsenter om hvilken tilpassing som er best, og hvilke kostnader som påføres den enkelte.

For alle alternativene gjelder økte kostnader, eller inntektstap for storfekjøttprodusentene. Eventuelle nye krav må derfor i første omgang gjelde ved nybygg, og større ombygginger. Alternativt må det bevilges betydelige midler til ombygging, og nødvendig tid til omstilling. Omstillingstiden bør tilsvare den tid til omstilling som ble satt ved krav til løsdrift.

4. Beite og tilsyn

Driftsmåter skal legges til rette slik at de gir storfe gode muligheter for fri bevegelse, mosjon og naturlig atferd. I henhold til forskriften skal storfe sikres mulighet for fri bevegelse og mosjon på beite i minimum 8 uker i løpet av sommerhalvåret. Ammekuproduksjonen er i hovedsak basert på utnyttelse av beite på inn- og utmark, og for okser er det unntak fra beitekravet.

TYR støtter gjeldende krav til mosjon og naturlig adferd, og mener at det fortsatt må være slik at beitekrav ikke gjelder ukastrede handdyr eldre enn seks måneder. Dette er basert på utfordringer knyttet til hundyr på samme beite, samt økt krav til gjerding. Det vil være svært krevende med hensyn på organisering av beite, økt beslag av innmarksareal til beiting og overvåking. Dersom det i ny dyrevelferdsmelding stilles krav til beiting for eldre handdyr vil det medfører betydelige kostnadsøkning med tanke på arbeid, investeringer og redusert tilvekst. All håndtering av handdyr over seks måneder medfører også en betydelig HMS-risiko, og derfor må behovet for håndtering av disse dyregruppene minimeres.

Det er i dag utviklet ulike tekniske løsninger for overvåking av storfe på beite. TYR mener derfor at det i ny dyrevelferdsmelding bør legges til rette for at disse løsningene delvis kan erstatte krav til fysisk tilsyn av storfe på beite.

Når det gjelder krav til beiting er det også viktig at dyrevelferdsmeldingen omhandler forhold knyttet til rovdyr og risiko for rovdyrskader og tap. Dyrevelferdsmeldingen må ikke pålegge næringen ytterligere kontroll og tilsyn som følge av økt rovdyrbestand. Rovdyrpolitikken må være slik at skadene på beitedyr og arbeidsbelastningen på produsentene minimeres.

Styrking av etablerte ordninger

I arbeidet med ny dyrevelferdsmelding er det viktig at effektene av de tiltak som er iverksatt evalueres før nye krav vedtas. Det er viktig å bygge på, og eventuelt forsterke, de tiltak som er iverksatt, og at disse får tid til å virke før det lages nye overvåkingssystemer.

1. Dyrevelferdsprogram (DVP)

Fra 2022 ble Dyrevelferdsprogram (DVP) på storfe etablert. En samlet næring gjennom en felles bransjeretningslinje står bak programmet. Det skal bidra til kontinuerlig forbedring av dyrehelse og

dyrevelferd i norske storfebesetninger. DVP storfe skal løfte dyrevelferden hos alle, uavhengig av nåværende nivå, produksjonsform, varemottaker og geografi. Det vil også bidra til økt tillit fra forbruker gjennom dokumentasjon og åpenhet.

Det er viktig at mulige nye tiltak gjennom ny dyrevelferdsmelding utnytter mulighetene som finnes i allerede etablert DVP Storfe, og ikke etablerer nye ordninger. TYR mener at DVP har samfunnsmessig nytte, og derfor bør det vurderes større grad av offentlig finansiering. TYR foreslår at det innføres dyrevelferdstilskudd for deltakelse og etterlevelse av DVP Storfe. Dette vil kunne bidra til å dekke økte kostnader bonden har med veterinærbesøk, og deler av eget merarbeid med dokumentasjonskrav i programmet.

2. Styrking av Mattilsynet

Mattilsynet må ha rammer til å følge opp det ansvar som er pålagt med hensyn til å føre tilsyn. Erfaringen er at det er manglende ressurser til kontroll og inspeksjoner, og at prosesser omkring oppfølging og avvikling av dyrehold er for lange.

Mattilsynet bør i framtiden gis en økt veiledende og rådgivende rolle, og det må øremerkes midler til oppfølging av produksjonsdyr. Ressurser til Mattilsynet må derfor i framtiden styrkes.

3. Sikre veterinærdekningen

Tilgang til veterinær er avgjørende for god dyrehelse og dyrevelferd. Det er i mange distrikter utfordringer å ha tilfredsstillende veterinær vaktordning. Manglende tilgang til veterinær, eller lange reiseavstander medfører at dyr må lide unødvendig i påvente av veterinær.

I ny dyrevelferdsmelding må det sikres at det er tilstrekkelige midler slik at det oppnås tilfredsstillende veterinærdekning. Det må pålegges myndighetene et ansvar for å sikre et minimum for tilgang til veterinærer, uavhengig av avstand til det enkelte foretak med produksjonsdyr.

4. Merkeordninger for god dyrevelferd

Undersøkelse utført av Matprat viser at dyrevelferd rangeres som en av de viktigste faktorene når man kjøper egg, melk og kjøtt i butikken. I undersøkelsen fra Matprat går det frem at dyrevelferd er viktigere for valg av animalske matvarer enn eksempelvis klima og bærekraft. Mange har oppgitt at de savner en merkeordning som gjør det enklere å velge produkter med ekstra god dyrevelferd. Like mange mener at en merkeordning for dyrevelferd ville gjort det mer akseptabelt å spise egg og kjøtt fra husdyr.

TYR mener en eventuell dyrevelferdsmerkeordning må forankres hos en offentlig myndighet, i samarbeid med næringen. En merkeordning må videre ta utgangspunkt i eksisterende kvalitetssystemer, og ikke bli et nytt uavhengig system ved siden av godt etablerte systemer.

Psykisk helse

Det er en tydelig sammenheng mellom dyrevelferd og menneskevelferd. Det er derfor viktig at foreslåtte tiltak i dyrevelferdsmeldingen hensyntar de forhold som utsetter bonden for stress. Vesentlig i denne sammenheng er å sikre en forutsigbar økonomi, balanse mellom dyrevelferdskrav og gjennomførbarhet, samt tilgang til rådgiving knyttet til dyrevelferd.

Økt kompetansekrav, økte krav til dokumentasjon, overvåking og press fra organisasjoner utenfor næringen, usikker tilgang til veterinær og manglende tilgang på arbeidskraft, er andre årsaker som skaper unødvendig usikkerhet for produsenter.

Psykisk helse og tilgang til faglig kompetanse må bli obligatorisk i saker knyttet til dyrevern.

Avl

I følge lov om dyrevern § 25 skal; «Dyreholdere, oppdrettere, avlsorganisasjoner og raseklubber skal gjennom avl fremme egenskaper som gir robuste dyr med god funksjon og helse.

Det skal ikke drives avl, herunder ved bruk av genteknologiske metoder, som:

- a) endrer arveanlegg slik at de påvirker dyrs fysiske eller mentale funksjoner negativt, eller som viderefører slike arveanlegg,
- b) reduserer dyrs mulighet til å utøve naturlig atferd, eller
- c) vekker allmenne etiske reaksjoner.

Dyr med arveanlegg som nevnt i andre ledd, skal ikke brukes i videre avl.»

TYR ønsker å understreke at dyrevelferdsmeldingen må ta hensyn til de behov avlsorganisasjonene har i forhold til forskning og utvikling. Det er viktig at dyrevelferdsmeldingen balansere avlsorganisasjonenes behov og dyrevelferdskrav. Dette kan blant annet gjelde mulighet for å bruk dyr i forsøk, initiere ny teknologi, og eventuelle krav til beiting og mosjon.

TYR understreker at det fortsatt skal være strenge krav til dyreetikk og velferd i arbeidet med avl og FoU, men det er viktig at regelverket utformes slik at avlsarbeidet fortsatt er praktisk gjennomførbart.

Oppsummering

TYR og ammekuprodusentene er opptatt av dyrevelferd og jobber hele tiden for å ytterligere forbedre dyrevelferden. Avslutningsvis vil TYR understreke at det derfor er gjennomført flere tiltak de siste år for økt dyrevelferd. Resultater viser at det er positivt for produksjon å ha god dyrevelferd. Det er likevel viktig å poengtere at framtidige tiltak er balansert i forhold til en effektiv produksjon og praktisk gjennomføring. Det er viktig at alle nye tiltak er faglig fundamentert, og at tiltakene støttes med økonomiske virkemidler.

TYR vil på nytt understreke viktigheten av at det brukes nødvendig tid med utarbeiding av dyrevelferdsmeldingen da det er et omfattende arbeid som vil kreve betydelige ressurser for gjennomføring.

Nye tiltak må også prioriteres slik at de mest omfattende krav gis god tid til omstilling.

Med hilsen

Erling Gresseth
Styreleder

Per-Sigve Lien
Daglig leder